

Τράπεζα θεμάτων Αρχές Φιλοσοφίας Β' Λυκείου

GI_V_FIL_0_17352

**198ο
ΟΜΑΔΑ Α****ΘΕΜΑ Α1**

1α. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως προς την ορθότητά τους, γράφοντας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος» δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

(μονάδες 10)

1. Δημοκρατία σημαίνει καταρχήν λαϊκή κυριαρχία και για την υλοποίησή της είναι επικράτηση της πλειοψηφίας ακόμη και με καταπάτηση των δικαιωμάτων της μειοψηφίας.

1. Λάθος.

2. Η φιλοσοφία γυρνά και ξαναγυρνά σε ερωτήματα που παραμένουν «ανοικτά».

2. Σωστό.

3. Οι φιλόσοφοι μάς καλούν να επιχειρήσουμε να αιτιολογήσουμε ακόμη και τις πιο βασικές μας πεποιθήσεις.

3. Σωστό.

4. Με τον Χέγκελ δίνεται έμφαση στη φιλοσοφία της ιστορίας και τονίζεται η σημασία της ιστορικής εξέλιξης στη φιλοσοφική σκέψη.

4. Σωστό.

5. Ένα επιχείρημα πρέπει να ξεκινά από ορισμένες προτάσεις ανεξαρτήτως περιεχομένου και να καταλήγει σε ένα συμπέρασμα σχετικό με τις αρχικές προτάσεις.

5. Λάθος.

1β. Να αποδώσετε το φιλοσοφικό περιεχόμενο των όρων: εγγενείς μορφές εποπτείας (Καντ), κοινωνικό συμβόλαιο, Λογική.

(μονάδες 15)

Εγγενείς μορφές εποπτείας (Καντ) = είναι ο χώρος και ο χρόνος στον οποίο προθετείται το πρωτογενές υλικό το οποίο προσλαμβάνουμε μέσω των αισθήσεών μας. Αποτελούν ανεξάρτητους από την εμπειρία τρόπους λειτουργίας της αντιληπτικής μας ικανότητας.

Κοινωνικό συμβόλαιο = νοερή συμφωνία μεταξύ των μελών μιας κοινωνίας. Σύμφωνα με αυτή, κάθε ορθολογικά σκεπτόμενο άτομο αποδέχεται και συμμορφώνεται με κάποιες βασικές αρχές που αποβλέπουν στο κοινό συμφέρον, υπό την προϋπόθεση όμως ότι και όλα τα άλλα μέλη συμμορφώνονται με τις ίδιες αρχές. Το «κοινωνικό συμβόλαιο» αποτέλεσε τη βάση για την οικοδόμηση και νομιμοποίηση πολιτικών θεσμών (όπως ο θέσμος της κεντρικής εξουσίας ή κεντρικής αρχής).

Λογική = θεωρείται ξεχωριστός κλάδος της φιλοσοφίας, είναι η επιστήμη της ανθρώπινης σκέψης ή η επιστήμη που μελετά τους νόμους της σκέψης. Η λογική ασχολείται με τους νόμους της ορθής σκέψης. Αποτελεί το όργανο της ορθής νόησης, που είναι απαραίτητο όχι μόνο για κάθε μορφή φιλοσοφικής δραστηριότητας, αλλά και για όλες τις επιστήμες.

ΘΕΜΑ Α2

2α. Να παρουσιάσετε σύντομα τη θεωρία της διπλής όψης που διατύπωσε ο Σπινόζα.

(μονάδες 12)

Σύμφωνα με τη θεωρία του Ολλανδού φιλόσοφου Σπινόζα, υπάρχει μόνο μια φυσική οντότητα, η οποία έχει δύο διαφορετικές, αναπόσπαστα συνδεδεμένες όψεις – εκδηλώσεις, τις πνευματικές και τις υλικές. Οι δύο αυτές οντότητες είναι ισοδύναμες, καμία δεν έχει οντολογική προτεραιότητα και αποτελούν όψεις ενός εναίου πράγματος, του οποίου η μια όψη αντιστοιχεί απόλυτα στην άλλη και δεν μπορεί να υπάρξει από μόνη της. Κάθε ανθρώπινο ον είναι συγχρόνως σώμα και πνεύμα, έχει φυσική ή υλική βάση και ουσία. Έχει έκταση και κίνηση ως σώμα και ταυτόχρονα νόηση/ σκέψη ως πνεύμα. Η νοητική διάσταση του ανθρώπου δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς τη σωματική. Την παραπάνω θεωρία της διπλής όψεως ή των δύο όψεων που διατύπωσε ο Σπινόζα, ακολουθούν και ορισμένοι φιλόσοφοι με υλιστική διάθεση.

2β. Ποιοι κίνδυνοι απορρέουν από την επανεμφάνιση φασιστικών ιδεολογιών στην εποχή μας;

(μονάδες 13)

Η φασιστική ιδεολογία προβάλλει την κοινωνία και, κυρίως το κράτος, ως ένα ζωντανό οργανισμό με ιδιαίτερα φυλετικά ή εθνοπολιτισμικά γνωρίσματα. Αυτά τα

γνωρίσματα πρέπει οπωσδήποτε να διαφυλαχθούν και να αναδειχθούν σε αξίες, οι οποίες θεωρούνται πολύ σημαντικότερες από τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα οποία χαρακτηρίζονται ως τεχνητά και απρόσωπα. Ο ρατσισμός και οι εθνικιστικές αντιλήψεις συνιστούν χαρακτηριστικές εκφάνσεις της φασιστικής ιδεολογίας. Τα κριτήρια είναι κυρίως ιστορικά, φυλετικά και αισθητικά. Η επανεμφάνιση φασιστικών ιδεολογιών στην εποχή μας θα προκαλούσε την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, θα χανόταν το δημοκρατικό ιδεώδες της λαϊκής κυριαρχίας και της ισότιμης συμμετοχής των πολιτών στη διακυβέρνηση του κράτους. Η βούληση της πλειοψηφίας, η ελευθερία έκφρασης, ο ισότιμος σεβασμός των βασικών ατομικών δικαιωμάτων, η διάκριση των εξουσιών, η ισοπολιτεία και η ισονομία χάνονται. Ο διάλογος απουσιάζει και η εξουσία χαρακτηρίζεται από απολυτότητα, αυταρχικότητα, αυθαιρεσία και τρομοκρατία. Από τη στιγμή που καταπατάται η ελευθερία, το μεγαλύτερο αγαθό των ανθρώπων, σε όλα της τα επίπεδα, μια κοινωνία είναι καταδικασμένη στο σκοτάδι και την παρακμή, αφού η ελευθερία αποτελεί την απαραίτητη προϋπόθεση για την πρόοδο και την εξέλιξη του ανθρώπου. Αναντίρρητα, λοιπόν, οι κίνδυνοι που απορρέουν από την επανεμφάνιση φασιστικών ιδεολογιών είναι τεράστιοι, ακόμα περισσότερο για την εποχή μας, αν σκεφτούμε ότι η ανθρωπότητα έχει γνωρίσει το φασισμό και τα αποτελέσματά του κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Επιμέλεια: Κατερίνα Μητσοπούλου